

Panu:

Mammutin luu Oulussa

Kuinkahan monta kertaa minunkin on pitänyt yrittää olla leikkisämpi kuin olenkaan ja todeta nuivasti, että hyvillä aatteilla on taipumus elää kauan. Poikkeustapauksissa tähän voi vielä lisätä, että oikein hyvät aatteet elävät kauan tulematta edes vanhoiksi, saati yli-ikäisiksi. Oulun teatteritalo-aate on tällainen aate. On se tälläkin palstalla todettu. Se ei todellakaan edes kulu, kaluttiin sitä vaikka kuinka. Oikea mammutin luu. Teatteritalo-aatteen syntyhistoriakin lie kerrottu tällä paikalla, mutta edellähän todettiin, että tämä asia ei kaquamalla kulu.

Moninaiset teatteriseurueet ovat harrastaneet Oulun-käyntiä ainakin 1800-luvun alkupuolelta lähtien, mikäli Johan Vilhel Snellmaniin on uskominen. Huonompiinkin miehiin on uskottu. Jo 1800-luvun jälkipuoliskolla rakensi näyttelijä Westerland Seurahuoneen sille paikalle, mihin myöhemminkin rakennettiin Seurahuone, toisin sanoen rakensi nykyisen Kaupungintalon paikalle. Siellä oli tilaa teatteriharrastuksillekin. Arvattavasti juuri siinä Westerlandin "Susiteetissa" oli kesällä hieman yli 92 vuotta sitten "Nummisuutarien" urpremiääri eli maailmankantaenssi-ilta, esittäjänä kiertävä Suomalainen Teatteri. Ainakin Otto Nyberg puhuu teatterisalongista. Nyberg oli silloinen kuvernööri, joka, vaikka olikin tullista tullut, harrasti kaikkea, mikä oli omiaan elävöittämään Oulun sivistyselämää.

Tämän jälkeen keksittiin Maneesi. Sitäkin keksimässä oli tuo samainen humanisti Nyberg. Maneesi oli entinen sotaväen kasarmi, joka kauan oli ollut kiinninaulattuna, lappu luukulla. Edellisenä syksynä, siis 1874, se oli avattu niitä suuria arpajaisia varten, jotka järjestettiin suomalaisen lyseon aikaansaamiseksi. Sitten sieltä tuli oululaisen teatterielämän keskus, teatteritalo, joten sopii kirjoittaa isolla kirjaimella. Mutta se oli yhtä vähän tarkoitettu teatteritaloksi kuin nykyinen Oulun kaupungintalo,

niin että 1880-luvulla syntyi jalo ajatus, sanastossani pysyäkseen: syntyi aate. Päätettiin rakentaa valistustalo eli teatteritalo. Näin kertoi silloinen Oulun lehdistö. Tuumasta toimeen eli aatteesta asiaan.

Siinä asiassa ollaan tänäkin päivänä. Valistus- eli teatteritaloaate on pysynyt hengissä yhden kokonaisen vuosisadanlopun, yhden vuosisadanvaihteen, elänyt pari synkkää sortokautta, kokenut muutamia suuria ja lukemattomia pieniä lakkokausia, kaksi maailmansotaa ja joukon paikallisempia sotia. Westerlandin Seurahuone teatterisalonkeineen roihusi 1882 tulena ilmaan, mutta teatteritalo-idea ja Maneesi jäivät. Maneesi roihusi tulena ilmaan mutta teatteritalo-idea eli. Teatteritalo, ei tämän idean mukaan rakennettu, mutta teatteria varten ylläkin, sortui kulttuurivihamielisen pommin alle, mutta valistustaloaate eli. Sota vei kyllä rahat valistustaloyhtiöltä, mutta rakentamisen idea säilyi, niin kuin rakentamista varten perustettu yhtiökin. Sitten työntyivät leikkiin mukaan Yrjö Similä, Raatimiehen nimellä tunnettu Helsingin oululainen. Hänkin ehti kuolla pois, mutta idea jäi. Itse Alvar Aalto hahmotteli teatteritalon Lohipadonnokkaan. Tämäkään yhtiöpäinen idea ei kyennyt tappamaan itse teatteritalo-ideaa. Kaupunki tuli niissä vaiheissa jollain tavalla leikkiin mukaan. Sen lupaama vuositainen siirtomääräraha takasi idealle ikää... Hiljaa hyvät tulee. Sitten kaupunki teki suuria suunnitelmia, ja nyt uhkasi ja lopuksi lupasi jo valtiokin tulla mukaan. Läheni teatteritaloatteen toteuttamisen hetki, joka samalla olisi merkinnyt itse hyvän idean poistumista päiväjärjestyksestä. Mutta hyvät ideat eivät kuole...

Hyvät aatteet eivät edes vanhene. Miksi tappaa hyvä aate rakentamalla sille talo, kun seuranäyttämötoiminta, kiertueatteritoiminta, työväenteatteri, kaupunginteatteri, ovat menestyneet pelkkier suunnitelmienkin rinnalla. Oululaiset ovat pitkämielisiä, huumorintajuisia, aktiivisia ja arvaamattomia.